

Дагъустандин аьлимарин Советди Сирияйн гъякънаан

Сирияйн Аьраб республикаийъ жюрбежюр дестйирин арайиъ ахънайи гъярхъивалариан инсанар йихури магъа 4 йис ву. Думу республикаийъ гъийин йигъаз айи варитІанна цийи технологйир ишлетмиш апІури, халкъдин гъякъар лапра дючІюргъна. Сирияийъ шулайи ляхнариъ лапра активно жара гъюкуматарра ва террористарра иштирак шула. Гъадихъди сабси дурари республикаийн аьгъвалат хъанара читин гъялназ хура.

«ИГИЛ» кІуру террористарин дестейи чпин терефнаан Сирияийъ хъанара артухъ футна ипри, чпин рякъ дибрисдар йивну йихура, мусурмнарин ва жара динарин агъларин арайиъ ца ипра.

Му Сирияийн халкъдиз къаршу вуйи дявдиъ гизаф къадар инсанар гъийихну, дурарин арайиъ биціидарра, дишагълийирра, къабидарра, аьлимарра а, хъанара артухъ инсанар жара гъюкуматариз кючмиш шула. Гирами Къур'андиъ дупна (мяна): «Сар тахсир ктру кас йивну йикІуб вари аьлам йикІувалик мисал ву».

Гъамдихъди аьлакълу вуди Дагъустандин аьлимарин Советди варидон'яйин сообществойирикан му ляхниз фикир тувну Сирияийн халкъ йихувал дебккуб, дурарин ихтиярар уърхюб, террориз лайикълу жаваб тувуб ккун апІура.

Гъи ухъу варидари му ляхниз дикъат фикир тувну ккунду. Инсанариз, «ИГИЛ» фу вуш ва дидкан фициб зарар аш, хабар дебккуну ккунду ва ихъ жигъилар дурарин дестйириъ иштирак дархъбан бадали, дурар уягъ дапІну ккунду.

Гъяйифки террористарин дестйиригъ кучлийинди алдатмиш дапІнайи ихъ жигъиларра циб адар. Ихъ аьлимари, имамари фукъан вушра чпин вяъзйириъ «ИГИЛ-ин» дестйириъ иштирак хъуб хай шула ляхнарикан дар кІурашра, ихъ саспи жигъиларин кІулиз гъелелиг гъякълу фикир дуфнадар. Думу жигъилари аьлимарин гафариз фикир тутрувди, террорин дестйириъ учІвну, гъаци лап читин гъялнаъ ахъна.

«Исламдин гъюкумат» кІуру дестейин

улихъ хъайидарин ниятар вари «такфир» кІуру гафниин дугъубжвна. Дурар чпира гъякъ рякълан улдугънайидар ва имбударра чпихъди гъахурайидар ву. Дурари мусурмнарин умма куфриъ айидар, яни къафирар ву кІура. Мусурмнарин ифи ва дурарин мал-мугму чпиз гъялал гъисаб апІура. Дурари Сирияийъ апІурайи пис ляхнар (биціидар, дишагълийир йихувал) Ислам диндихъди гъич сабра аьлакълу айидар дар. Дициб ляхниз я жигъадра пуз шулдар. Дагъустандин аьлимарин Советди Сирияийъ гъябгъюрайи дявдин иштиракчйирикан дяви дебккуб ва гъадушван халкъдикан фикир дапІну, мясляаьтнахъна гъюб ккун апІура.

Урусиятдин Аьраб гъюкуматарихъди

гъарган жудар аьлакълу айидар ву ва Сирияийъ гъаму ляхнар ккергъхъанмина Урусиятдин улихъ хъайидари дурарикан чпин пис ляхнар дирчуб ккун апІура.

Дагъустандин аьлимарин Советди, гъаму-сяаьт Урусиятди Сирияийъ гъахурайи серенжемар душваъ йихувалар кам хъубан бадали ва думу Республика ислягъвалихъна гъюз кюмек хъубан бадали гъахурайидар ву, кІура.

Учу вари мусурмнарин мусурман умматариз, илагъки гирами Шамдин (Сирияийн) жилариин алидариз ислягъвал хъуб ккун апІури дуаъ апІуб теклиф апІурача.

Дагъустандин аьлимарин Совет
15-ни октябрь 2015 й.

Нумрайиъ:

маш 3

Ислам диндигъ жилирин хпирихъна вуйи аьлакълу фицидар ву?

маш 4

Хъуб ляхнин вахтнинди гъайгъу зигай, жара хъуб ляхин улубкъайизду?

маш 5

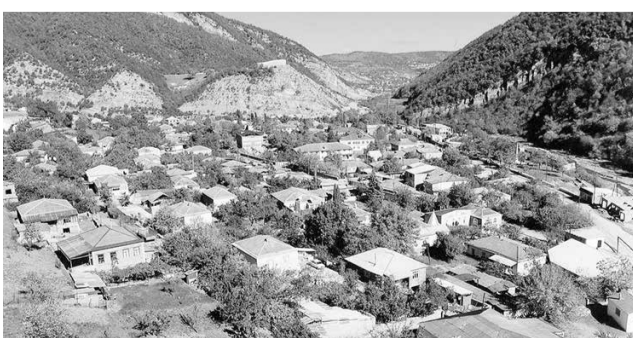
Гъардшар чпи-чпин гъаври хъуваликан

Илимдин пай гъубкъдарикан сар

АЬШУР ИБН ХАНТЕМИР АД-ДАРВАГЪИ (1881-1978)

Илимлу ксар бахтлудар ву, дурар имбу аьдати агълартІан, Аллагъу Тааьлайиз, Пайгъамбариз ﷺ, малаикариз, авлияариз, асгъябариз, ансарариз, табиинариз, салигъинариз, шейхариз багахълудар ву. Гъаддинди дугъан дережа за шула. Гъациб дережа туврайивализ дилигъну, гъарсар кас илимдин аьгъювалар гъадагъуз чалишмиш духъну ккунду. Аллагъу Тааьлайизси, инсанаризра илимлу кас заанди ву ва дугъахъна гъюрмат уьбхюру.

Гъацдар бахтлу ксарикан сар гъисаб шула Аьшур ибн

Хантемир ад-Дарвагъи. Думу 1881-пи йисан Кафари Табасарандин Дарвагъ гъулаъ аьдати нежбер Хантемирин хизандиъ бабкан гъахъну. Аьшурдиз гъардшар ади гъахъундар, айидар кюр чи вуйи: Шемья ва Умижигъан. Дурариз чпин гъардаш гизаф ккундийи. Ва дурари думу абайин асуллувалиинди илимдин рякъюъ тІауз йикърар апІуру. Сифте дугъу чпин гъулаъ аьлим Малла Бабасийихъ ибн Бабасрихъ илмин аьгъювалар гъадагъуру. 1890-пи йисан мурарин гъулаз жигъил аьлим Юнус ибн Билай ал-Хели-Пенжи гъюру ва душваъ медресе тикмиш апІуру.

» 5

РД-ийн Муфтийин заместитель имамарихъди гюрюшмиш гъахъну

Мягъячгъала шагърин кӱлин мистан залиъ РД-ийн 1-пи заместитель Аьгъмад гъяжи Кахаев республикаийн шагъраин ва районарин имамарихъди гюрюшмиш гъахъну.

Му собранияийъ РД-ийн Муфтий Аьгъмад гъяжи Абдуллаевди улихъ собранийриъ имамарин улихъ диву месэлийрикан гъулхнийи, дурар: гъудган апӱруган дубхъну ккуни игъсанвал, Аллагъу Тааълайин ниъматарихъан гъямд апӱувал, чиб-чпиз аьфв апӱувал, гъалал ризкъ ва гъ.ж.

Аьгъмад гъяжи Кахаевди чан улхбаъ, гъийин йигъан ухъуз дин яркъу апӱуз вари рякъяр ачмишди ву ва гъацира ухъкан гъарурин дин мюгъкам апӱуз сари тмунуриз кюмек дапӱну ккунду, гъапну.

Гъацира думу собраниеийъ гъар имамди чав имамвал апӱурайи райондиъ айи йитим-биццидариз ва мюгъгаж'вал айи хизанариз кюмек дапӱну ккунду гъапну.

1млн 110 агъзур манат пул мистаз

Гъаму жвуми йигъан Буйнагъск райондин Чиркей гъулаъ Мягъячгъала ва Каспийск шагъраин арайиъ

Иса пайгъамбарин ччвурнахъ хъади тикмиш апӱурайи Духовный центр из 1 млн 110 агъзур манат пул ва гъацира гъизилин саспи безегарар уч гъапну.

Дупну ккундуки, республикаийн мистариъ вахт-вахтарик му тикмиш апӱуз хъюгънайи центриз жвуми йигъари пул уч апӱури шулу. Мист тикимш апӱуб лап савабнаан ляхин ву.

Чиркей имам Шамилини адлу наиб Юнусдин ва гъацира жара гъякълу мюридарин гъул ву. Чиркей накъшбанди ва шазали тарикъатарин шейх Саид афандийин гъул ву. Ва му ксарин берекет му гъулаъ имдар пуз шулдар. Гъуландар диндин ляхнариъ лап аьшкъниинди иштирак шулдар ву.

Латвияийъ хиджаб гъадагъа апӱидар

Латвияийн парламенти чпихъна кючйиригъ хиджабар гъадагъа дапӱну ккунду кӱри илтӱикӱ гафназ «ав» гъапундар.

Дупну ккундуки, улихънаси «Объединение регионов» кӱру партияийн депутат Мартиныш Бондарсди Латвияийн кючйирихъ хиджабар алахъуб гъадагъа дапӱну ккунду гъапну. Дугъан гафариинди, эгер кючейиз хиджаб алахъну удучвиш, думу касди гъюкуматдиз журум тувну ккунду. Хъа

амма дугъан гафариз имбу депутатрин терефнаан разивал гъабхундар.

Турцияий кюмек гъапну

Турцияий Африкаийн гъюкуматаригъ айи 1млн 643 агъзур кас убхъру штухъди тямин гъапну кӱри хабар тувну Турцияийн министр Вейсель Эроглуий.

Дугъу гъацира гъапнуки, 2019-пи йисаз Турцияий убхъру штухъди шубуб миллион африканлуийр тямин апӱиди.

Дупну ккундуки, Турцияий гъарган касиб гъюкуматариз жюрбежюр кюмекар апӱуз чалишмиш шулу.

Ваританна циб папрус зигрудар

ВОЗ-дин ахтармишариинди Туркменистандин агълуийр ваританна циб къадарнагъди папрус зигрударикан гъисаб шула. Туркменистандиъ 89% мусурмар яшамиш шула.

«ВОЗ-дин ахтармишариинди 2015-пи йисан Туркменистандиъ анжагъ 8 % агълийири папрус зигури гъахъну. Думу дюнъяийъ ваританна циб къадар ву. Думу ляхнихъди учву тебрик апӱураза», - гъапну Маргарет Чанди здравоохраненияийн форумдиъ чан улхбаъ.

Гирам Къур'андин талит

11-пи октябри Москва шагърин «Крокус Сити Холл» залиъ XVI-пи вариалкъарин Къур'андин талит кӱли гъубшну.

Думу талитнаъ сабпи йишваз лайикъ гъахъну Ирандиан вуйи Муса Мотамеди, кюбпи йишв – Йемендиан вуйи Заид Абдулатив ва шубубпи йишв Танзанияийан вуйи Омари Абдалле Салимдиз гъабхъну. Жюриийн членарди: «Тахфиз

Коран» университетдин ректорин заместитель Султанхаджи Хассанал Болкияха Мохд Суджайри Доллах (Бруней), «Аль-Азхар» университетдин Вариалкъарин выпускникарин Лигайин глава Хамдалла Хафез Мухаммад Ибрагъим (Египет), Саида Анама Али Садек Мухаммад Абдулла (Йемен) ва Самих Халед Ассамна (Иордания) вуди гъахъну.

Аллагъ кӱваин дарапӱди, ясана мянфяаьт ктру гафар гъахъи йишвхъан гъуджвруган урхру дюаь

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ عَمِلْتُ سَوْئًا وَظَلَمْتُ نَفْسِي فَاعْفُ عَنِّي يَا غَفُورٌ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

«Субгъянака. Аллагъумма ва бигъямдика ашгъаду алла илагъа илла анта астагъфирука ва атубу илайка аьмильту суан ва заламту нафси фагъфирли фаиннагъу ла ягъфиру ззунуба илла анта».

Мяна: «Кяфирари увуз кӱрубдихъан Уву марцциди вува Аллагъ. Я Аллагъ, гъямд ибшири Увуз. Узу шагъидвал хураза, Увутан гъайри, ибадат апӱуз лайикъ вуйир сарун фужкла адар, кӱри. Узу Увкан йиз гунгъарин аьфв апӱуб ккун апӱураза, туба апӱураза Яв улихъ. Узу йиз терефназ ужуб даруб, зулум вуйиб гъапунза. Узу Увкан йиз гунгъарин аьфв апӱуб ккун апӱураза, дугъриданна, Увутан гъайри, сарун жарари сарира гунгъарин аьфв апӱурдар».

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД
Ахмад- хаджи АБДУЛАЕВ

Заместитель муфтия РД
Махди- хаджи МУТАИЛОВ

Главный редактор
Азиз МИЧИГИШЕВ

Редактор
Ансар РАМАЗАНОВ

Канонический редактор
Мухаммад- Рамазан РАДЖАБОВ

Корректор
Шарафудин ДАШДЕМИРОВ

Дизайн, вёрстка
Мухаммад МУСАЕВ
Иса ОМАРОВ

Менеджер
Мухаммад ХИРЯСУЛАЕВ
Абдулсабир АХМЕДОВ

При перепечатке ссылка обязательна.
Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».
Газета зарегистрирована Федеральной

службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.
Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____

Тираж 2.050 экз.
Сдано в печать 31 октября 2015 г. в 17:00

Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала, ул. Аскерханова 13а.

Телефоны:
Редакция: (8722) 51-85-22.
Подписка и доставка по г. Махачкале: 914-222.
по Республике Дагестан: 8-988-699-28-24.

E- mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru

Ислам диндиъ жилирин хпирихъна вуйи аьлакьийр фицдар ву?

ЖИЛИРИН ХПИРИХЪДИ ФИЦДАР АЛАКЬИЙР ДУХЪНУ ККУНДУШ ВА ХПИРИХЪНА ВУЙИ ЭДЕБАРИКАН

Жилири чан хпириз дикъат фикир тувну ккунду. Ухъу, жилари, хпир хъпехъурдарчухъ кфури аьрзар апури шулхъа, амма ухъу саб ляхникан фикир апурадархъа, фици ухъу Аллагъдихъ ﷻ хъпехъуруш, Дугъаз табигъ шулуш, гъаци ихъ хпар ухъухъра хъпехъур.

Ухъу хулаъ адру вахтна хулаз лигуз ухъу ихъ веледарикан аьхюнуриз табшурмиш апурухъа, гъаз гъапиш веледарикан аьхюнуриз фикир артугъ ву. Гъаму саягъниинди Аллагъу Тааьлайи жиларра хулан эйсиди дерккна, дугъан фикир артухъ вуйиган. Дишагълийирин фикир жиларинтлан урчъув ражари цибди ву, гъаци вуйиган жилирин жавабдарвалра урчъув ражари артухъ шулу. Гъаму дупнайибдиз асас духъну жилири чаина вари жавабдарвалар дидисну ккунду.

Жилирин хпирихъна вуйи эдебар

1. Жилири чаз хпирикан шлу гиранвалар сабуриинди ярхла дапну ккунду. Дугъан саб ляхин, ясана гаф ктубчъивган, дишлади хъял дуфну ккундар, фикир дапну ккунду ухъу улихъ гъапиганси, дурарин фикир жиларинтлан циб вуйиваликан. Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Хпирин ужуб дару тлабаьтгнакк кьюгъу касди, Аюб пайгъамбариз фициб саваб гъабхънуш, чав аьгъ гъапу ляхнарин, гъациб саваб хъибди».

2. Гъацира жилири чан хпирихъди зарафтар апури шад дапну ккунду – гъаму ляхнари хпирин юкв марци апуру. Пайгъамбарра ﷺ чан хпари-хъинди гъаму саягъниинди лигури гъахъну; дугъу чан хпирихъди зарафтар апури гъахъну, дурарин деражайиинди дурарихъди гафар апури гъахъну. Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Варитлан камил иман ву гъацир касдин, шлин ужуб хасият вуш ва фуж чан хизандихъди ужуб аьлакьайиъ аш». Гъацира жара гъадисди дупна: «Учвкан варитлан ужур, ичв хпариз ужур вуйир ву – ва Узу йиз хпариз варитлан ужур вуза». Умар аьсгъабди гъапну: «Жилир хпирихъди, бицидарихъди фици шулуш, гъаци духъну ккун-

ду, яни дурарихъди тамшйир, зарафтар апури – хъа диндин суал гъабхъиган, гъит дишагълийириз думу жиларси рякъри». Амма вари апурайиб Шариаьтдиинди дубхъну ккунду. Жилирин адлувал хпирин уларихъ искан дубхъну ккундар. Дишагълийикан Шариаьтдиз къаршу вуйиб гъеебхънуш, дишлади алжагъну ккундар, дурари кфуруб вари дапнура ккундар. Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Фукъан бахтсуз даринхъа хпирин лук!» яни мушваъ жилир чан хпирин лук гъахъигандикан кфура. Дупна: «Шадвал хъибдар гъациб халкъдиз, шлин улихъ хъайир дишагъли вуш!». Гъаци вуйиган хизандин аьхювалра жилири хпирин хилиз тувну ккундар. Хулан айтгъ йишван марцишнар яни хулан айтгъ вуйи ляхнар, вари хпирин гъюкмиз гъитну ккунду. Хъа хулаъ дарди чат вуйи вари ляхнар жилири дапну ккунду.

Шаклувалин къадар

3. Сар касдикан жара шаклувалин фикрар апуруган, лазим дару ясана гъадму къадарнан сьргъатарилан улдучъивну ккундар. Яни саб ляхникан якьинди увуз аьгъу дархъиди, шликан-вуш гъеебхъну кфури, думу ляхин апуз хай даршул.

Хулаъ хпир сарна-сарди айи вахтна, хпириз мягърам дару инсанар хулазди дуфну ккундар. Саб мягъгаж'вал адарди, ялгъузди базараризра гъагъюз хай шулдар. Пайгъамбари ﷺ чан риш Фатиматдихъан гьерхну: «Дишагълийиз варитлан ужуб фу ву?» Фатиматди гъапну: «Дишагълийиз жара жилар дьяркъювал ва жара жилариз думура дьяркъювал».

Хизан уьбхювал

4. Жвуван хизан уьбхюб жилирин аьхю буржи ву. Дугъу чан хпириз ипруб, алабхъруб тувну ккунду. Пулра ади, эгер лазим вуйи ляхин апурударш, ясана алабхъуз ужуб гъадабгъурдаш - думу къискъисвал ву. Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Эгер жилири чан хизандихъ Аллагъ ﷻ бадали харжар апуруш – думу садакьаси гьисаб шула» (Бухари, Муслим). Хъа дишагълийихъан чав гъазанмиш гъапуб чаз ккунибси, яни чав лазим вуйибдиз ишлетмиш апуз шулу.

Амма дупну ккундуки, дугъу гъазанмиш апуру йишв Шариаьтдиз къаршу вуйиб дубхъну ккундар, думу лихурайишваъ жара жиларихъди сарди гъузну ккундар. Хъа эгер хпир хъпехъур дарш, жилириз дугъахъ цибтлан харжар дарапузра ихтияр а.

Диндин илмар

5. Жилири чан хпириз диндин фарзарикан улупну ккунду, эгер чахъан шулдарш, думу илмар аьгъу апуру йишваз гъагъюз мягълетвал тувну ккунду, ясана думу ляхнаркан дибикнаи китабар тувну ккунду. Жилири чан хпириз чаин али фарзар апуз гъитну ккунду: гъудган, ушв ва гъж

Эгер сар хпиртлан артухъ ади вуш

6. Эгер жилирихъ сартлан артухъ хпар хъади вуш, думу дурарихъна варидарихъна сабси духъну ккунду. Гъядисди дупна: «Къюр хпир хъайи касди дурарикан сануриз гизаф фикир тувруш, думу Гъиямат йигъан гъацабку гъал дубхъну гъуджвиди».

Хъпехъуру хпир

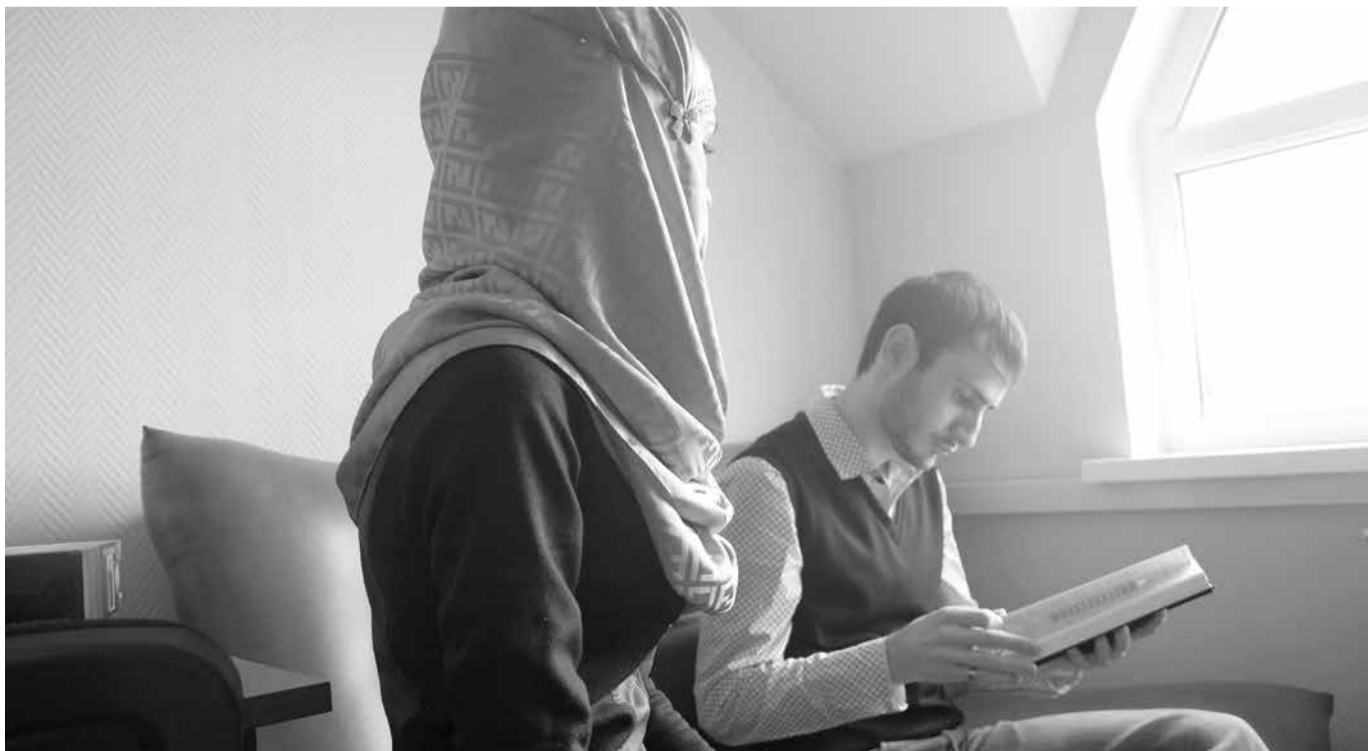
7. Эгер хпир хъпехъур вуш, думу гъакъ рякъюхъна хуз жилири зегъмет дигизну ккунду. Эгер зегъмет гъизигнушра думу гъакъ рякъюхъна гъюрадарш, дугъхъан ахникк жара духъну ккунду. Амма, хпириз жаза тувурза кфури машназ йивуз хай шулдар. Му ляхинра сабуриинди дапну ккунду.

Хпириз гъюрмат апувал...

8. Жилириз чан хпир гафниинди ясана ляхниинди искан апуз ихтияр туврадар. Думу хпирин багахълуйириин, мирасариин аьлхъюри духъну ккундар. Эгер дугъаз чан хпир ккундарш, жюрбежюр лазим дару ляхнар дапну ккундар. Варитлан ужуб сабур апувал ву. Хпирихъди гъюдиди, укканвалиинди духъну ккунду. Гъаму ляхнар жилири тамам апури гъахъиш, хизан йигълан-йигъаз ужуб гъалназ гъюр. Гъит Аллагъди ﷻ ихъ жилариз чпин хизанариз дикъат фикир тувуз тавфикъвал туври! Амин.

«Яшлу абйир-бабариз лигуб герек вуйинхъа?»

Ассаламу алейкум, гъюрматлу мусурмар! Гъаму бици макъалайиъ, Аллагъдин ﷻ амриинди, саб ихъ Табасарандиъ ваъ, вари йишвариди учфуди дийибгънайи месэлайикан улхуз ккундузуз. Ухъу Аллагъди ﷻ хпир, веледар, мал-девлет тувну кфури, къаби абйир-бабар ярхла дапну ккундар – гъадрарра Аллагъдин ﷻ амриинди айидар ву. Му дюн'яйиъ ухъуз тувнайиб вари ухъхъан гъадабгъурайи имтигъан ву, ва гъаму имтигъандикан ихъ аьхиратра асиллу шулу. Хъа баяри, ясана шубари чпин къаби абйир-бабар ярхла гъапу, кфури гъеебхъиган, к'ваз лапра ицру апуру. Му ляхин гизафдари чпин хпарихъ хъпехъури апури шулу. Эй инсан, му дюн'яйиъ жвуван аба ярхла апурава, Аьхиратдиъ яв ляхнар фици шуйк'лан? Дишагълийири футнийр апури шулайи гъамцдар ляхнариъ саспи жиларра думу футнакарин терефнахъинди илдици шулу. Футна апуру жилирин, йиз фикриан, жилирвал гъабгъюру ва инсанарин арайиъра думу къиматсуз шулу. Абйир-бабариз гъюрмат дапну ккуниваликан ухъуз гизаф ебхъурахъуз, амма гъаз-вуш саспидариз хпир кфуруб утканди ебхъуру. Мушваъ хпир думукъан тахсиркар апуз шуладар, фицики жилир жилирси гъахъиш, хпир жилириз даккиб дарапуру. Гъадму абайина бабу, учву арайиз адагъбан бадали, фукъан зегъметар гъизигнуш фикир апуринай. Жараб фук'лара курдарза, гъаму ляхниканкъан фикир апуринай. Ухъу бадали дурари фукъан вушра зегъметар зигура. Аллагъдихъан ﷻ гуч' апуринай, эй мусурмар! Саспидари му ляхнар гъадмукъан ашкьниинди апуруки, гъелелиг имбударизра кмиди ктибтуру. Му ихъ Дагъустандин жиларин жилирвал набшдик'лан, ихъ абйирира гъамци апури гъабхънийк'лан?! Гъамциб чухсагъул пуз кфури, дурари ухъу арайиз адагънийк'лан?! Фикир апуринай, аьзиз ватанаргълийир! Хъа сабсана месэлайикан ухъу к'ваълан гьархрахъа. Ухъу ихъ абйир-бабариз фици гъилигиш, ихъ веледарра ухъуз гъаци лигиди. Узу му ляхниз гизаф фикир туври шулза: фуж чан абйир-бабариз лигурдарш, дугъазра чан веледар дилиграваликан аьгъу шула. Саб терефнаан мициб аьгъвалатниин мягътал хъуз ляхин адар, фицики Гъияматнахъна вахтар ву ва мицдар аьламатар йигълан-йигъаз артухъ шула. Гъарурикан ккун апураза, ичв веледариз Исламдин аьгъювалар тувай, гъаци гъабхъиш, дурарикан учвуз гизаф мянфяаьт хъибди ва, гъадму гьисабнаан, аба-баб ярхла апувал Шариаьтдиъ гъадагъа дапнайи ляхнаркан вуйивал дурариз мялум хъибди. Му ляхникан бикруганна кмиди гуч' шулу, жвуван ватанаргълийири, багахълуйири гъамци апуруган, дурариз фици му ляхин дипай пуз шуйк'лан кфури. Му ляхнар гизафси хулан аьхюр хпир гъахъиган шулу. Гъаз улихъдин вахтари мици дайи? Аьхю хизанар, саб жюрейин сес дарапди, сатгиди яшаммиш шуйи, хъа гъамус абйирихъди сар швушв хулаъ гъузну шулу ва дугъазра, къабидавар ву кфури, дурар бегелмишди шулдар. Думутлан савайи къабидаварихъди яшаммиш хъувал гъамус саспидари аьйибнан ляхин вуди гьисаб апура. Яраб иблисди ухъу фукъан алдатмиш апурайк'лан? Гъеле лигархъа, дицдар ксар къаби гъахъиган, дурариз фужар лигидиш. Гъит Аллагъ ﷻ ухъуз кюмек ишри ва Чан рягъимлувалихъан ухъу ярхла дарап'ри! Амин!

Хъуб ляхнин вахтнинди гъайгъу зигай, жара хъуб ляхин улубкъайизду?

АЛЛАГЪУ ТААБЛАЙИ ДУПНАЙИБ, САБДИЗРА ДИЛИГДИ, УХЪУ ВАРИДАРИ КЪАБУЛ ДАПӳУ ККУНДУ.

Гъямд ибшри сар Аллагъдиз ﷻ ухъу Мугъаммад пайгъамбарин уммат-дикан апӳувализ.

Пайгъамбари ﷺ чан гъядисдиъ, инсанариз насигъят туври, дупна: «Хъуб ляхнин гъайгъу зигай, жара хъуб ляхин улубкъайиз, - ва дугъу дурар ктухну:

1. Жигилвалин гъайгъу зигай, къаби-вал гъайиз;
2. Жандин сагъвал убхъай, иццрушин гъайиз;
3. Азад вахтнан гъайгъу зигай, саб ляхнин машгълу шлу вахт гъайиз;
4. Мал-девлетнан - касибвал гъайиз;
5. Яшамиш шулайи вахтнан - ахират багахъ хъайиз».

1. Дугъриданна, гъаму хъуб ляхниъ Пайгъамбари ﷺ ухъуз гизаф илим улупна, фицики инсандихъан жигъил вахтна апӳуз шлу хайлин ляхнар, къаби гъахъиган сарун апӳуз шулдар. Эгер жигъил вахтна гъарган гунгъариин элешмишди гъахънуш, яшлу гъахъиган, думу ляхнарихъан ярхла хъуз лапра чигин хибди. Фукъан яшлу инсанар, эгер узу жигъилди имийиш, гъатму ляхин апӳуиза, кӳрудар шулу, амма гъамус сарун удукъурадар, гъаз гъапшиш жигъилвал имдар. Дицдар касари чпин жигъил вахтнара удукъуваларна къувват ужуб терефназди ишлетмиш апӳури гъахъундар. Гъаци вуйиган, жигъилди имиди, ужудар ляхнар апӳуз зегъмет дизигну ккунду, хъасин яшлу гъахъиган, гъаз узу жигъил вахт зяяди гъапнишкӳлан, кӳри, швумал дархъуз.

2. «Иццрушин гъайиз, сагъвал ишлетмиш апӳин» кӳру гафнан мяна гъамциб ву: Инсан иццру гъахъиган, жандак зяйиф шулу, гъаддиз саб ляхинра дишди апӳуз шулдар, гъадму гъисабнаан Аллагъдиз ﷻ ужуди тӳяат апӳузра шулдар.

3. Фтиинкӳла машгълу хъайиз, азад вахт ишлетмиш апӳуваликан кӳруш, инсан йишвну вари ляхнарихъан азад шула, хъа йигъну ляхнариин машгълу вуди шулу. Гъаци вуйиган, йишвну азад вахт имиди, Аллагъдиз ﷻ ибадат апӳуз чалишмиш духъну ккунду, хъа йигъну ляхнариин машгълу вуйиган, ушвар дисури гъахъиш, ужу ву. Иллагъки къюрдун вахтна апӳури гъахъиш, ужу ву. Саб риваятдиъ дупна: «Къюрд муъмин касдин дуст ву, дугъу ярхи йишвар ибадатвал апӳури, хъа жикъи йигъ-

ари ушвар дисуру». Жара риваятдиъ дупна: «Ичв нивкӳхъди ярхи йишвар жикъи мапӳанай, ва йигъра, гунгъар апӳури, маадапӳанай».

4. «Мал-девлетнан гъайгъу зигай, касибвал гъайиз» кӳруган, гъамци гъавриъ ахъну ккунду: жара касдин хилиъ айиб ккун дарапӳди, Аллагъу Тааблайи жвуваз туву ризкъниин рази духъну ккунду ва дидин гъадри ади, хайирлувал артухъ апӳури, мянфяаьтлуди ишлетмиш апӳури ккунду.

5. «Уъмрин гъайгъу зигай, ахират багахъ хъайиз». Инсандихъан гъаму дюн'йийин илмиди фициб-вушра ляхин апӳуз шул, хъа кечмиш гъахъибси, дугъхан сарун фукӳара апӳуз шулдар. Яни дугъан ляхнар дерккра. Муъмин касди гъаму дюн'йийин йигъар зяяди гъахъну ккундар, хъа, ахиратдин йигъар гъайиз, дурарихъна гъазур духъну ккунду.

Сар ахъю аьлимди бикӳура: «Ихъ бицди вахтар гъаурхъа бицидарихъди тамшйир апӳури, жигъил вахтар - гъафилвалиъ, хъа яшлу гъахъиган, жандак зифди шулу. Гъамци шлуган, ухъу Аллагъдин ﷻ рякъюз фила илтӳикӳуькӳлан?»

Дугъриданна, гъаму аьлим ихъ вахтна яшамиш шулайир вушул кӳри, хиял шулу. Гъаз гъапшиш, гъамус ухъу бицидариз диндикан ктибтури гъахъиш, абйир-бабари дишлади, гъит, дурар бициди ими, гъит тамшйир апӳури, кӳру. Жигъилариз гъапшиш, дурари вахт адарчуз, хъасин къаби гъахъиган апӳарча, кӳру. Хъа къабидалихъан сарун фукӳара апӳуз шулдарда! Шлин ликар иццру шулу, шлин юк иццру шулу, хъа саспидарихъан затра ришвукъан шулдар. Гъаму аьлимди гъапиганси, ихъ вари уъмур гъамци Аллагъ ﷻ кӳваин дарапӳри гъабгъюру. Гъядис-уль Къудсийи дупна: «Эй Адамдин бай! Узу уву халкъ гъапӳунза ахиратдиз, ва увкан аьмаларра ахиратдиз ккундузу! Гъитб гъаму дюн'я, думу увузу дар, дугъриданна му дюн'я фана шлуб ву, ва му фана дюн'йийихъ хъергнаидарра фана хъиди! Му кучӳлин дюн'я ву ва увура кучӳликк ккахъдива. Эгур уву даахну аш, уягъ йихъ яв нивкӳ'ан». Фуж дугъриданна инсан кечмиш шлуру вуйивалихъ хъугъруш, думу, ужудар аьмалар апӳури, ахиратдиз гъазур духъну ккунду. Гъар вахтна ухъу думу ляхнихъна гъазурди духъну ккунду, фицики ухъкан саризра, фила ухъу кечмиш шулуш, аьгъдархъуз. Гъацира гъядис-уль

Къудсийи дупна: «Эй Адамдин бай, уву кӳваьлан магъархан йикӳувал, дугъриданна диди уву гъархнадар». Пайгъамбари ﷺ ухъуз йикӳуваликан ктибтну, ухъу гъаддиз гъазур хъпан бадали ва гъаму дюн'йийиъ шлу читинваларин сабур апӳуз кӳри. Гъаз гъапшиш му дюн'йийин читинвалар ахиратдиндартӳан лап пучӳудар ву. Йикӳурайи вахтна шлу читинвалар ахиратдин аьзабарикан ву.

Гафариинди барабар, хъа апӳу гъаракатаринди чиб-чпиз къаршу шлу ляхнар

Шакъикъ бин Ибрагъим кӳру аьлимди гъапну: «Юкъуб ляхниъ инсанар гафариинди барабар шулу, хъа чпи апӳу аьмалариинди (гъаракатаринди) - къаршу:

1. Дурари Аллагъдин ﷻ лукӳар вуча, кӳра, амма апӳу ляхнар азадлу ксариси апӳури.
2. Аллагъди ﷻ учуз ризкъ тувру, кӳра, амма чпин юкӳвар хъанара гъаму дюн'йийиъ фтихъ-вуш хъергна.
3. Гъаму дюн'ятӳан ахират ужу ву, кӳра, амма гъаму дюн'йийиъ мал-мутму уч апӳура, хъа ахиратдиз - гунгъар.
4. Йикӳувал гъаруриз хъибди кӳра, амма чпи гъаргандиз гъазурдар ву кӳрударисдар ляхнар апӳура.

Инсанарикан варитӳан ужур ва заанди вуйир гъаму юкъуб ляхин кайир ву:

1. Аллагъдихъинди ﷻ илтӳикӳну, ибадатвал апӳурайи кас;
2. Инсанариз мянфяаьт тувру кас;

3. Эгер инсанар фуну касдин писвалихъан азадди вуш, гъадму;

4. Фуж йикӳувалихъна гъазурди вуш, гъадму.

Дугъриданна, Аллагъу Тааблайи ухъу гъаму дюн'йийан гъагъюз кӳри халкъ дапӳнайидар ву, му ляхнихъан гъергуз сар касдихъанра хъибдар. Гъаци вуйиган, гъадму йигъаз гъазур хъуб ухъуз важиб шула. Аллагъу Тааблайи, дугъри ксариз йикӳувалихъан гучӳурдар кӳра, хъа имбудариз, чпи гъапӳу чӳру ляхнар кӳваин шули, дидхъан гучӳуру. Муъмин кас, Аллагъдихъна ﷻ гъагъюз кӳри, йикӳувализ ккилигури шулу. . Абу Дардаийи гъапну: «Ккундузуз касибвал, Аллагъдихъна ﷻ мутӳи вуйир хъуз; ккундузуз иццрушин, гъаз гъапшиш иццруган, гунгъарихъан марцц шулу; ккундузуз йикӳувал, Аллагъдихъна ﷻ багахъ хъпан бадали». Ибн Масъуддихъан дуфнайи гъядисдиъ кӳураки, Пайгъамбарихъан ﷺ, муъминарикан варитӳан ужур фуж ву, кӳри гъерхнийи. Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Варитӳан ужуб хасият хъайир». Хъа варитӳан зигъимлу муъмин фуж ву, кӳри гъерхган, Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Варитӳан гизаф йикӳувал кӳваин апӳурур ва варитӳан ужуди гъадму йигъаз гъазур шлуру». Гъаму зиихъ ктуху ляхнар тамам апӳуз ухъу чалишмиш духъну ккунду, гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир. Гъит Аллагъди ﷻ ухъуз гъаму ктуху ужудар ляхнар апӳуз ва дурариин элешмиш хъуз амур апӳри! Амин!

Рягъяматлу Заки Дашдемиров кӳваин апӳури

Гафнан устад, гъакълу мусурман, насигъятчи, жигъилариз умрин жилгъа улупру кас – гъаму вари лашнарин эйси вуйи рягъяматлу Заки гъяжи Дашдемиров. Думу кас ихъ арайиан душну магъа сад йис дубхъна. Ав, думу кас ихъ арайиъ имдар, амма дугъан эсерар, назмари ихъ уъмриъ асас

Уъмрин суфатар

—1—

Дифаригъян гъирибчу
Узу цӳай-лапан вуйин?
Уъмур набшди, фу гъабхъну,
Узуз гъабкъюб нивкӳ вуйин?

Саб легъзайиъ цӳайлапан
Крибчи, гъабгъюр жилариз,
Гъадциб гъабхъну йиз аям,
Бабан гъян'ан гъадрариз.

Гъамциб легъзайин уъмриъ
Фици уршну йиз фикрар,
Кӳул адабгъуз даршлукъан
Мусиббатар, девранар.

табаригъра чаб дапӳну адру шиърар, назмар чап апӳурача. Думу касдин насигъятнан гафарикан ихъ газат урхрудариз мянфяаьт шул кӳри умудлу вуча ва гъит Аллагъу Тааблайи Заки халуйин гунгъарин аьфв апӳри, гъарсаб гъибикӳу гъарфнахъан артухъси саваб туври чаз.

Гъамциб легъзайин уъмриъ
Вахт бихъуйи варибдиз
Гъаз вуш Аллагъ бадали
Тӳаьтназ вахт шулдайиз.

Фици удукъну жвувхъан
Китабар-нагълар дикӳуз,
Гъайиф, гъабхъундар узхъан
Къур'ан-гъядис гъал апӳуз.

» 7

Гъардшар чпи-чпин гъаври хъуваликан

Аллагъу Тааълайи ухъу ихъ умматдин гъардшарди дапна. Къур'анди дупна (мяна): «Дугъриданна, муъминар – гъардшар ву» (сура 49, аят 10).

Гъядисди дупна: «Мусурман мусурмандиз - гъардаш ву. Сари тмурузи гиран ктапдар, кюмек адарди гъитурдар, ва сабанра чан дуст читинвалиъра гъидритур» (Муслим). Ухъу Мугъяммад пайгъам-

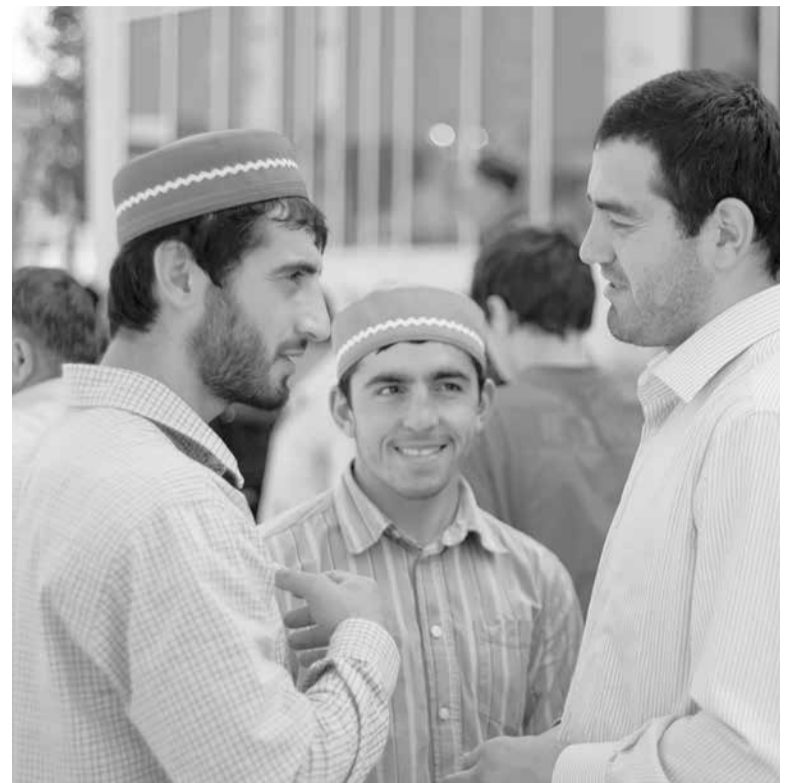
барин ﷺ уммайин диндин гъардшар вуйивал, ухъуз варитлан ахъу ниъмат ву, ва ухъу Аллагъдиз ﷻ муляхнин гъакънаан шюкюр дапну ккунду. Гъаци вуйиган узуз гъардшарин арайиъ шлу алакъйирикани пуз ккундузуз.

1. Ухъу чпи-чпихъди алакъйир члур дапнайи мусурмар сатли дапну ккунду. Дицдар ляхнар къан дарапди дилигну ккунидар ву.

2. Мусурман жарарин нуксанвалар ккеркрур духъну

ккунду. Аллагъу Тааълайи ухъуз гъаци улупура! Фици? Ухъуз агъюганси, ахъу гунгъарикан улхруган сабпи йишвахъ хъайиб ширк ву, хъасин адми йиклувал, хъасин зина алувал ву. Зина алувал шубубпи йишвахъ ву. Эгер сар касди зина гъапну клуру ксар удучиши, Шариътдин къазийи думу ляхин гъаркъю 4 шагъид тлааб алуру. Эгер гъадму къазийиз чаз гъакъишкъан зина алури шубурсан шагъид адарди фуклара алуз шулдар. Эгер шубур шагъид ади вуш, дурари фуклара дупну ккундар, гъаз гъапиш сарсана духъну ккунду, хъа эгер дурари фуклара гъапиш, футна алуван дурариз 80 маргъ алдатбиинди аъзаб тувиди. Хъа гъаз Аллагъди ﷻ мукъан ахъу гунагъ гъапну касдиз 4 шагъид тлааб алура? Инсандин гъакъвал уьхъюз клури.

3. Сар кас саб йишвахъна гъушган, дугъина шаквал шлу йишварихъна душну ккундар. Клури шулу: Сар касдиз чан гъайван жарадин иццу гъавнин багахъ дабхъну рякъбюру, дугъу думу гъубккуну ва гъапу: «Эгер ужуб гъайван вуйиш, ибцрубдин багахъ дабхъдайи». Гъаци вуйиган, ухъу мусурмар ухъу шаквал шлу йишварихъан ярхла духъну ккунду. Месэла, эгер сар кас гъаркънуш йишвандин (ночной) клубдиъ,

сар касдира думу душваз таравигъ гъудган алуз гъушну клуру адар. Душваз гъаз гъагъюруш, варидариз агъяди ву. Гъацдар фикрар ухъкан дархъбан бадали, дицдар йишвариз душну ккундар. 4. Гъакъвал уьхъювал. Месэла, эгер сар касди, имамди мист'ан пул гъитибкуну, клури гъапиш, гъамци клуру: «Вайгъарай, клулизкъан гъордар, гъадму касди гъациб ляхин алуру клури!». Дици хай шулдар! Дупну ккунду: «Гъаз

уву увузра агъдарди фу вушра клурава?» Ихъ инсанариз дишлади думу ашкълу шулу ва вари думу ляхникан улхуз хъюгъру.

Мусурман кас устазарилан, имамарилан, мусурман гъардшарилан ужудар дару гафар клуруган, ккебехъну гъузу ккундар. Эгер ккебехъну руш, думу мунафикдин лишнар ву, дицдар лишнарихъан ярхла духъну ккунду.

Магъди-гъажи Аъбидов

Илимдин пай гъубкъдарикан сар

1 « Медресейиз Ярса, Зил, Хели-Пенжик, Мягърягъ гъуларин тялимар гъюру. Дидин къаляхъ Зил ва Ерсигъуларихъ лихурайи алимар Къара Гъажи-эфенди ва Навруз Аъли эфендийихъ урхуру. Хъа Къази-Къумухъ гъулаз гъагъюру ва ахиримжи ражари Темир-Хан Шурайиъ. 1914-пи йисан гъадушваъ илмарин агъювалар гъадабгъну клуру документ тувру дугъаз. Ав, хулан ва мяшатдин ляхнарихънаси, думу кас чаз вахт ккубкъубси илимдин агъюваларин ва баракатлу аъмаларин хазна хъана заан бегъериз тамам алуаз лицуру гъахъну. Гъар гъул'ан жорбежюр китабар уч алури 1930-пи йисарихъна дугъан ужуб библиотека шулу. XX-пи аьсрин 30-пи йисари Аьшур ибн Хантемир, дяват гъабхурава клури Дербент шагърин дустагъдиз гъахуру. Дарвагъ жамъатдин Аьшурихъна ахъу гъюрмат айи. Гъаддиз вари жамъатдихъан пулин дакъатар уч дапну думу азад алуз гъитру. Дугъан сарпи мялим Малла Бабаси ибн Бабаси Аллагъу Тааълайин рягъматдиз гъушхъанмина Аьшур ибн Хантемир гъулан имам шулу. Аьшур ибн Хантемир имшагъ хасиятанур вуди гъахъну, ахъюр бицириз гъюрмат айир, наан ашра кюмекназ гъюрур, гафнииндира ва дакъатарихъдира игътияж айи ксариз кюмек алуру вуйи. Дюн'я ляхнарикан дугъу, гъвандин уставалин пише гъадабгъну, жорбежюр дараматар дивру, мисалназ,

сельсоветдин идара, электро-станция, музейдин хал, клуб ва жара жамъатлугъ идарйир. Колхозар тикмиш гъапган, гъадушваъ вафалу зегъметнан пай кивру. Имансуз атеистарин йисари дурарин

мисткан тахил-ризкъ абхъру склад алуру. Гъадушваъ дугъан библиотека ади гъабхъну ва дурар гъадушваъ ади гъузру XX-пи аьсрин 70-пи йисаризкъан. Вахтарилан китабарихъ хюрч алуру ксари гъахури ккудуклуру, ди-

дихъна савайи хулаъ айи китабарра гъурхну. Мягъячгъала шагъриъ айи Краеведческий музейиз гъурхну, Губден гъулан агъайири, институтдин факультетдин востоковедениеин аьлим Г. Садикъийи ва шаир Муталиб Митаровди. Гъийин йигъазкъан дугъан китабарикан юкъуб «Мягъяли» клуру китабар гъузу, имбударихъан наслар мягърум гъахъну. Къюб гаф пуз шулу дурарин мистканра. Думу сифтена-сифте тикмиш Абумуслимдин девриъ гъапну. Гъаддихъанмина думу мист юкъуб ражари дарабгъну, гъадму чан бинайин таза алапура, шубуб ражари цийи алапну, 1878-пи йисан ва ахиримжи ражари 2010-пи йисан.

Аьшур ибн Хантемир ад-Дарвагъийин изин гъадабгъна чан хтул Хантемиров Анзур Уружевичди. Гъит, дугъан илимдин берекетнан пай Аллагъу Тааълайи артухъ алури.

Малумат тувдар:
Гъасанбеков Атеш Къурбанович - имам
Хантемиров Анзур Уружевич - хутул
Уружев Черкес Уружбекович
Гюлягъмедов Гюлягъмед
Пирмягъмедов Агъмадхан Бегахмедович.

Гъибиклуру ва тартиб гъапуру
Уртларин Ханмугъяммаддин бай
Аъбдул Муталиб-гъажи
Гъазретиъаълиев ву.

Жарарик мякълхъян

Аъзиз ватанагълийир, узуз му бици макъалайи, инсанарик къялхъру дариз фициб жаза шулуш, ктибтуз ккундузуз. Гъяйифки ихъ арайи жарарик къялхъюз лап аьшкъ айи ксарра ади ву. Гизаф ихъ гъардшарикан ебхъури шулуз, фици саспидар жарадарик къялхъри шулуш. Къялхъюб – мусурмариин улубкънайи аьхю бала ву. Исламдин вари аьлимари му ляхин гъарам ву дупна. Гирами Къур'анди дупна (мяна): «Эй Аллагъдихъ ☞ хъугъдар! Гъит учван саспидари имбудариз зулум дарапди. Белки думу кас Аллагъу Тааблайин улихъ учвугълан заанди вушул. Ва саспи хъугъу мусурман дишагълийирири зулум дарапди. Белки дурар Аллагъдин ☞ улихъ учвугълан заанди вушул. Чиб-чпиз нягъякъ гафар пувалыхъан ярхла йихъай, чиб-чпиз гиран шулу, чуру лакамарихъди дих мапъанай. Фуну кас Аллагъди ☞ гъарам дапнайи ляхнарихъан ярхла шулдарш, думу жвувахънара ва имбударихънара аьдалатсуз шул. Гъаз гъапиш дугъу жвувазра имбударизра чурувал апура».

Гирами Къур'анди дупна (мяна): «Гъиямат йигъан кяфирари, чпин аьмалар кайи китаб гъябкъан, пици: «Фу аьхю хажалат дарин учуз! Фу аьламатна китаб ву му? Му китабди варитлан бици ляхнарилан ккебгъну, варидарикан дибикнаки».

Жарарик къялхъру инсанариз Аьхиратди аьхю аьзаб хьибди. Гъясан аль-Басрийи гъапну: «Жарадарик къялхърудариз Женнетдин ракнар арцну «Гъачай, гъачай!» ктури теклиф апици. Хъа дурар Жегъеннедин ан удучвну Женнетдин

ракнарнихъна гъафиган, дурарин улихъ ракнар хъяркъиди. Ва му ляхин гъамци давам хьибди тап дурар заткъан Женнетдин ракнарнихънди даргъюри хъайизкъан. Муаъз бин Жабалихъан вуйи гъядисди дупна: «Сар касди, гунагъ дапну, туба апбалан къяляхъ шликла дугъаз думу гунагънан тягъна кипиш, дугъак тягъна кипу кас чав гъадму гунагъ дарапдикъан гагъди кечмиш хьидар».

Ухъкан гъарсар кас чан уьмриъ шубуб жоре инсанарихъди гюрюшмиш шулу: ухъугълан аьхюдарихъди; ихъ яшарихъ айидарихъди; ухъугълан бицидарихъди. Ухъугълан аьхюдарихъди гюрюшмиш гъахъиган ухъу инанмиш духъну ккунду, дурар ухъугълан заанди ву ктури, гъаз гъапиш дурар мусурман ву ва ужудар ляхнарра ухъугълан ужди апуз хъюгъну. Ухъугълан бицидарихъди гюрюшмиш гъахъиган фикир дапну ккунду, дурар ухъугълан заанди ву, гъаз гъапиш ухъу дурартлан ужди гунгъар апуз хъюгъюхъа. Ихъ яшнан инсан алахъган, думура ухъугълан заанди ву ктури фикир дапну ккунду. Гъаз гъапиш ухъуз ихъ гунгъарикан жарадариз аьгъдруб аьгъяхъуз. Инсанарик учв къялхъруган эгер дугъаз душваъ фуклара хай даршлуб рябкъюрдарш, дугъу аьхю гунагъ апура. Вари инсанариз гъюрмат дапну ккунду, дурарик къялхъну ккундар. Ухъу сар касдик къялхъри гъахъиш, йигъарикан сад йигъан ухъук къялхъру ксарра хьиди. Му ляхниканра къваълан магъапъанай. Гъит Аллагъди ☞ ухъу Чан разишин абгру инсанарикан апри! Амин!

Гъямзат-афанди
Гитинамагъаммадов

Велед кечмиш хъувал . . .

ДУГЪРИДАННА УХЪУ АПЛАГЪДИХЪАН ☞ ВУХЪА ВА ДУГЪАХЪНА КЪЯЛЯХЪ ХЪТАКИДИХЪА

Веледар абйир-бабариз варитлан аьхю шадвал ву. Бицидарин аьлхъбахъди, ишбахъди хулаъ гизаф дигиш'валар шулу. Велед бабкан гъахъиган, аьлимари ктуриганси, хизандиъ берекет артухъ шулу.

Хъа бабкан духъну циб вахтналан бицир му дон'ййилан гъушнуш, фици шулу?

Кечмиш хъувалихъан ярхла хъуз шулдар. Дидхъан я пайгъамбар, ясана гъакимар, ясана аьдати инсанар азад дапнадар. Хъа велед кечмиш хъувал абйир-бабариз читин имтигъан ву. Мушваъ сабур апувал, Аллагъдиз ☞ табигъ хъувал тлааб апуру. Ухъу ихъ уьмриъ мирасарин, багахълуйирин, ясана шлин-вуш жарарин велед кечмиш гъахъну ктури, ебхъури шулхъуз. Му Аллагъдин ☞ амриинди гъабхъи ляхин гъар хизандиъ сабси къабул апулар. Ав, дугъриданна му читни имтигъан ву, амма эгер ухъу Аллагъдихъан ☞ вуйиб ва Дугъахъна къяляхъ хътакруб увуз аьгъяш, къваз рягъят шулу. Бици вахтна кечмиш гъахъи веледар гунгъарихъан марциди, фуклара дибикну адру марци къажси шулу. Дурар чпин абйир-бабариз Женнетдин ачрар ву.

Ав, эгер гизаф вахтна ккилигури гъахъи велед вуш, аьгъ апуз гизаф читинди шул. Мицдар дюшошариъ вахтлан ужуб дарман фуклара адар. Гъазира велед кечмиш гъахъиган хизанра ккадабхъуру, ктури шулу. Гъяйифки, жилирна хпир думу читин йигъари чиб-чпиз кюмек дапну ккуни вахтна, жара шулу. Дурарикан гъарурин чан фикрар ктури, чиб-чпиз жюрбежюр гафар ктури, гъалмагълар апури, гъятта тлаакъдихънара кмиди гъюру. Мусурманарин хизандиъ, Аллагъди ☞ гъапибдихъди гъягъру хизанариъ мицдар дюшошар духъну ккундар, я хъуз мумкинра дар. Иллагъки дурар думу читин вахтна сатиди, сарсариз сабур туври духъну ккунду ва, Аллагъди ☞ чпиз хъанара веледар тувур, ктури, умуд кивну ккунду.

Диндин териф

Инсан кечмиш гъахъиган, гъар халкъдин пулихъ ишлар, гъарйир апулар ади шулу. Хизандиъ фуж кечмиш гъахъишра, дурар гъюру ва чпин «ляхин» апуру. Дурариз гъаклир фуж вуш, фици думу дон'ййилан гъушнуш, фикир ктар, дурарин «ляхин» чпиз туву пулихъ ишлар, гъарйир апуру ву. Аьгъю йибхъайки, Шариабтдиинди думу гъарам ву. Фуж кечмиш гъахъишра, думу Аллагъдин ☞ амриинди ву. Думу кас, гъаму дон'ййилан читинвалариан удучвну, мутлан ужуб йишвахъна гъягъюра. Мусурманари сабур дапну ккунду. Кечмиш духънайириз зикир апували кюмек апуру, хъа ишларикан мянфаят адар.

Женнетдин ачар

Ав, велед бициди миди кечмиш гъахъиган, аба-бабазси, имбуда-

ризра гъяйиф шулу. Гунгъар ктарди, му дон'ййилан гъушу мицдар веледари чпихъди чпин абйир-бабарра Женнетдиз хъади гъягъиди, иншаАллагъ. Дурарин мукъан ужди му дон'ййилан гъягъювал Аьхиратдиъ абйир-бабариз шадвал ву. Ктибтури шулу: сар касдин бицириш кечмиш гъахъну. Гизаф инсанар мурарихъна теклифназ гъюйи. Му хизан лап багахъди аьгъю сар дишагълира гъафну. Думу рякъюьди гъюруган, гъамрариз сабур тувру фициб гаф апидикан ктури, фикрарик ккахъру. Думу хулазди учлган, сарпирди дугъахъна кечмиш гъахъи шуран адаш гъафну ва гъапну: «Уч' шлуб фуклара гъахъундар. Ав, думу гъушну учхъан, амма гизаф вахтназ ваъ. Думу учуз Женнетдин ачар ву, иншаАллагъ». Магъа гъамциб иман дубхъну ккунду гъарсар мусурмандин.

Абу Гъясанди ктибту: «Саб жарари узу Абу Гъурайратдиз гъапунза: «Ииз къюр велед кечмиш гъахънийиз, учуз сабур хъпан бадали, увхъан Пайгъамбарикан ☞ гъеебхъуб фука ктибтуз шуйкла? Абу Гъурайратди ктибту: «Пайгъамбарикан ☞ гъапну: «Ичв веледар – Женнетдин ппазиппендйир ву, чпин абйир-бабар гъяркъган, дурар яв ккуртгъарихъан хъчйихиди, узу уву ккуртгъдихъан диснайиганси, ва Аллагъу Тааблайи дурарра Женнетдиз гъаайизкъан деетдар!» (Муслим).

Аллагъдин ☞ рягъматдиз лигайчва! Варидариз багахълу кас кечмиш хъувал читин ляхин ву, иллагъки велед кечмиш хъуб. Амма фикир гъапиш, дурар Аьхиратдиз гъягъювалиъ хъанара аьхю гъикмат а. Женнетдиъ шулу веледарин яшнакан ктуриш, саспи аьлимари, вари Женнетдин агълуйир 33 йисаъ айидар хьиди, ктури шулу. Дурари гъаму гъядис къваин апура: «Женнет агълуйир женнетдизди учлвди жандин члар алдарди, мужри ккадарди, клару улар ади, 30, ясана 33 йисаъ ади!» (Аьгъмад, Тирмизи).

Жара аьлимари ктура, эгер велед йисар тамам хъайиз кечмиш

гъахънуш, думу бици яшарихъ ади хьиди, хъа йисар тамам гъахъир вуш, 33 йисаъ ади - гъаму фикир имбудартлан гъакълуди гъисаб дапна.

Умму Саламайи ктибту: «Узуз Пайгъамбарикан ☞ гъамци ктури гъеебхъунзуз: «Аллагъдин ☞ лужларикан шлизкла дерд-хажалат кубклан, эгер дугъу: «Дугъриданна ухъу Аллагъдихъан ☞ вухъа ва Дугъахъна къяляхъ хътакидихъа! Я Аллагъ ☞ мидин узуз саваб тув ва узуз мутлан ужуб тув!» - ктури гъапиш, Аллагъу Тааблайи дугъаз саваб бикиди ва думутлан ужуб тувди». Умму Саламайи гъапну: «Абу Салама кечмиш гъахъиган, Пайгъамбарикан ☞ узуз, йип ктури, теклиф гъапуб гъапнийза, ва Аллагъу Тааблайи узуз Абу Саламатлан ужур тувну – Пайгъамбар ☞» (Муслим).

Дюаъ апин – Дугъаз вари ебхъуру

Гъядисарихъ дупнайиганси, веледар – Аллагъдин ☞ аманат ву, дурар Женнетдин ппазиппендйир ву. Велед бабкан хъувал аьхю шадвал ву. Хъа эгер Аллагъу Тааблайи думу чахъна гъидиснуш, сабур дапну ккунду, гъаз гъапиш кечмиш гъахъи бицидар – Женнетдин ачрар ву.

Вари ляхнариъ Аллагъди ☞ дупнайиб апуз чалишмиш духъну ккунду. Дугъаз ихъ къваъ айиб вари рябкъюра. Дюаъ – ихъ яракъ ву, ва думу ишлетмишра дапну ккунду. Аллагъу Тааблайи, Чаз ккун гъабхъиган, ухъу велед тувбинди артухъ шад апици. Ухъу апуру саб дюаькъан жаваб адарди гъубзурдар. Ухъуз ухъу апуру дюьйириз дишлади жаваб тувну ккундухъуз, амма гъарсабдин чан вахт а. Ухъузра аьгъдарди, Аллагъу Тааблайи шадвалар тувру. Аллагъди ☞ велед тувбинди ичв къваъ айи вари хажалатвал марцц хьибди ва хал шадвалихъди абциди. Гъит Аллагъди ☞ ухъуз сабур туври! Амин.

Муслима Ражабова

– Ич гьулаь сар кас кечмиш гьахьиган, гьадму касдин мирасарикан сар фужар вуш гьюра кьури жаназа гьудган алалапди, ккилигури гьузну. Гьаци майит гьибтуз хай шулин?

ган апбиин думу рази шлувал якьинди агьдарш думу гьайиз ккилигуб ужу ву. Эгер гьаму шартлар тамам аплуруш, вали хьтаршра жаназа гьудган аплуру. Саспи аьлимари ва гьацира «Фатгьуль Муин» китабдиьра дупна, эгер кечмиш духьнайирин жандак пуч хьуз хьубгьиди кьури, гучгвал адарш, циб вахтналан гьюру 100, ясана 40 касдиз ккилигуб ужу ву. Гьядисдиь дупнаки, жаназа гьудган алапрударин кьадар 100 кас гьахьиш, кечмиш духьнайирин хьан дурарин шафааьт кьабул апиди (лиг «Сагьигьуль Муслим», № 2241).

– Мугьаммад Абдуллагь Журданийи чан «Фатгьуль Аьллам» китабдиь дибикна: «Жаназа-гьудган аплуь фужка гьайиз гьибтуб дар, анжагь вали кас гьайизтлан. Вали кас гьайиз гьибтубан улхуруш, эгер дугьу кьан аплурадариш, жандак пуч хьибдар кьури якьин агьяди вуш ва вали кас учь хьгарди гьуд-

– Кьул ис дапну салам тувуз хай шулдар кьуру гафар гьякьлудар вуйин?

гафар дарпиди, хил за аплуь карагьат ву, хьа гафар аплуь даршлури мустагьаб ву, яни ужу ву. Эгер уву салам туврайир ярхлади хьади вуш, салам гафарииндира, хлихьдира тувуб ужу ву» («Фатава имама Навави», 138-пи маш).

– Имам Нававийи гьапну: «Кьул ис аплури салам тувуб карагьат ву. Салам тувруган гафар аплуь шлу касдиз,

– Дишагьлийири ва сефериь айирижвумийин гьудган фарз дар. Эгер гьаму дишагьлийи ва сефериь айири, чпиз жвумийин гьудган фарз даршра, имбу жьямаьтдихьди гьудган гьапиш, дурари жаради лисундин гьудган дапну ккундин, эгер думу жьямаьтди чпин вари шартлар ади жвумийин гьудгнихь-

ан лисундин гьудган аплуьдарш?

– Эгер жвумийин гьудгнин вари шартлар аш, ва гьадму себеб вуди душваь айи жьямаьтди лисундин гьудган аплуьдарш, дишагьлийи ва сефериь айири эгер гьадрариьхьди жвумийин гьудган гьапишуш, дидин кьяляхь лисундин гьудган сарун аплуьдар. Дурариз жвумийин гьудган аплуь чьяаьн шулу (лиг «Бугьгьатуль Мустаршидин», 100-пи маш).

– Инсанди саб фтиканка ктибурайи вахтна инчи гьапиш, дугьу гьякьлу кьурайиб гьисаб ву, кьури шулу. Гьадму гафариз далил айин?

гьякьлудар ву. Пайгьамбари дупна: «Эгер фука ктибурайи вахтна гьадму ктибурайири инчи гьапиш, диди дугьу ктибурайиб гьякьллуб вуйиб улупура» («Аль-Азкар ли имама Навави»).

– Ав, думу гафар

– Мани штухьди гьудгнин жикьуз хай шулин?

гьудгнин жикьуз хай шулу, хьа лап убцуру штухьди карагьат ву («Мангьажуль Кьавим»).

– Мани штухьди

– Кечмиш шулайирин багахь сабпи ражари фу дапну ккунду?

– Имам Нававийи чан «Мингьаж Талибин» китабдиь дибикна: «Инсан кечмиш хьувалин сабпи лишнар ачмиш гьахьиган, думу арччул гьвалгинди дитну ккунду». Эгер арччул гьвалгинди дитуз мумкинвал адарш, «Фатгьуль Аьллам» китабдиь дупнайиганси, гагул гьвалгинди дитру, хьа эгер дицибра мумкинвал адарш, кьалгинди дитру. Дишлади кьалгинди дитуб ужу ву, кьуру аьлимарра а.

Гьамциб гьялнаь ади, дугьаз «ла илагьа иллаЛлагь» гафар текрар аплуь гьитуб лазим ву. Муслимдихьан дурнайи Пайгьамбарин гьядисдиь дупна: «Кечмиш шулайири «Ла илагьа иллаЛлагь» гафар улупай». Жара гьядисдиь дупна: «Шлин аьхиримжи гафар «Ла илагьа иллаЛлагь» гьахьиш, думу Женнетдиз гьагьиди» (Абу Давуд, №3116; Гьаким «Мустадракдиь», №1299).

Имам Мугьаммад Хатлибу Ширбинийи «Мугьниль Мугьтаж» китабдиь имам Нававийин «Мингьаждиь» айи гафариз тафсир вуди дибикна: «Амур аплури, «Ла илагьа иллаЛлагь» урх кьури дупну ккундар, хьа дугьан багахь жвуу дурхну ккунду, гьадгьаз кьваин аплуруси. Эгер кечмиш шулайири думу гафар саб ражарикьан гьапиш, гьаддиинди чьяаьн дапну ккунду. Эгер му гафарин кьяляхь дугьу хьанара фука гьапиш, дугьан багахь хьанара гьаму гафар текрар аплуру, дугьан аьхиримжи гафар зикру хьпан бадали».

«Фатгьуль Аьллам» китабдиь гьацира дупна: «Кечмиш шулайирин багахь ягьал сесниинди «Ясин» сура ва «ар-Рад» сура жвувакди урхуб ужу ву. «Ясин» урхувалин гьикмат, кечмиш шулайири Гьиямат йигьандин гьялканан кьваин аплуь ву. Хьа «ар-Рад» сура - рюгь адабгьувал рягьят аплуь.

Гьадму китабдин шубубпи томдиь, гьудгнин дижикьну гьакириьхьна Жабраил малаик гьюру кьури, дибикна. Гьаци вуйиган, гьит дициб гьялнаь айир гьудгнин дижикьну ишри. Кетперцнайириин, гьадиб гьялнаь айи касдин багахь душвахь хьайидари анжагь жувлукан дулхну ккунду, гьаз гьапиш дурарин гафариз, дюгьйири малаикари «амин» кьуру.

– Кьюр велед хьайи дишагьли хпирди дисуз ихтияр айин? Ва дугьхьан чав учь швуваз гьагьюз шулин?

– Сабпи суалнан гьякьнаан кьуруш, ав, хай шулу. Гьацдар дюшошар асгьабарин вахтнара шули гьахьну. Дурари жилар кечмиш гьахь дишагьлийири швушвди гьадагьури гьахьну, гьадрариз кьомек аплуь, дурариз герек вуйиб вари ади хьубан ният ади.

Хьа кьюбпи суалнан гьякьнаан кьуруш, риш швуваз чан вали касди тувру. Швувахь гьахь ва швуваз зат дурушу шуран фаркьвал анжагь саб ляхнигьтан дар. Гьеле швувахь дархьи риш, чан разивал адаршра дугьан адашихьан швуваз тувуз шулу, хьа швувахь гьахьриьхьан ихтияр гьадабгьну ккунду. Яни швувахь гьудувнайи шуран ихтияр дарди, адашихьан думу швуваз тувуз шулдар. Хьа саспидарин, гьидитнайи шурхьан, адашин ихтияр даршра, швуваз гьагьюз шулу, кьуру гафар гьякьлудар дар («Мугьниль мугьтаж»).

ДАГЕСТАНСКИЙ ИСЛАМСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ ШЕЙХА МУХАММАД-АРИФА

ОБЪЯВЛЯЕТ ПРИЕМ АБИТУРИЕНТОВ НА ОЧЕРЕДНОЙ УЧЕБНЫЙ ГОД

Обучение предназначено для получения целостных знаний о религии и подготовки специалистов со средним и высшим профессиональным религиозным образованием по направлению «культ исламского вероисповедания» квалификации «священнослужитель исламского культа»

ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ:

- ✓ в Дагестанском исламском университете – 5 лет;
- ✓ в Медресе – 3 года.

ДОКУМЕНТЫ НЕОБХОДИМЫЕ ДЛЯ ПОСТУПЛЕНИЯ:

- ✓ нотариальная копия аттестата или диплома;
- ✓ копия паспорта – 2 штг.;
- ✓ фотокарточки размером 3х4 в количестве пяти штук;
- ✓ медицинская справка Ф 086;
- ✓ прививочный сертификат Ф 156/у-93;
- ✓ рекомендация от преподавателя религиозного обучения либо от руководителя мечети (имама) расположенной по месту жительства абитуриента.

ПРИЁМ ДОКУМЕНТОВ ЕЖЕДНЕВНО КРОМЕ ПЯТНИЦЫ С 9.00 ДО 17.00 ПЕРЕРЫВ С 12.00 ДО 13.00

г. Махачкала, ул. Дахадаева, 136 тел.: 8 988 294 56 16

Наш адрес:

– Эгер лавландина хьитгирхьандин арайиь кьаза гьудгнар аплуруш ва ният ади гьабхьиш аввабин суннатариьра, думу суннатарин саваб шулин?

– Ибн Гьажарин гафариинди, дици гьапиьну кьури, аввабин суннатарин саваб шулдар, хьа жара аьлимари саваб шулу, кьура («аль-Гьязрамия»).

Рузнама

Декабрь

Йиьг	Гьиринд. Ас-Субгь.	Ригь гьудуб.	Лисундин Аз-зугьр	Гьаркван. Аль-аьср	Лавлан. Аль-Магьриб	Хьитгирхь. Аль-гьишаь
1	05:17	06:58	11:40	14:00	16:18	17:48
2	05:18	06:59	11:41	14:00	16:18	17:48
4	05:20	07:02	11:42	13:59	16:17	17:48
6	05:22	07:04	11:42	13:59	16:17	17:47
8	05:24	07:05	11:43	13:59	16:17	17:47
10	05:25	07:07	11:44	13:59	16:17	17:47
12	05:27	07:09	11:45	13:59	16:17	17:47
14	05:28	07:11	11:46	14:00	16:17	17:47
16	05:30	07:12	11:47	14:00	16:18	17:48
18	05:31	07:13	11:48	14:01	16:19	17:48
20	05:32	07:15	11:49	14:02	16:19	17:49
22	05:33	07:16	11:50	14:03	16:20	17:50
24	05:34	07:17	11:51	14:04	16:21	17:51
26	05:35	07:17	11:52	14:05	16:23	17:52
28	05:36	07:18	11:53	14:06	16:24	17:53
30	05:36	07:18	11:54	14:08	16:26	17:55

Рекомендовано каноническим отделом ДУМД для г. Махачкалы

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир!

Нагагь учвуз ихь мусурман диндихьди аьлакьалу вуйи месэлийирикан гьаври адруб гьерхуз ккундуш, ясана «Ассалам» редакцияйиз вуйи суал аш, зенг апинай: 8-960-411-19-53 Учхьан шлубдин, иншаАллагь, учу кьомек апидича ва ичв гьулуьгьар тамам аплуь чалишмиш хьидича.